

Trencsényi László

Civil tanévnyitó – óratorna a Grundon

Az „Óratorna” vakációzáró-tanévnyitó ceremóniája igazi civil kezdeményezés. Fiának visszaemlékezése szerint immár negyedszázada, hogy Gabnai Katalin, a hazai drámapedagógia „nagyasszonya” pedagógus barátait és gyermekeiket invitálta otthonába: felszeletelni az „Óratornát”. Aztán a gyerekek megnőttek, a Belső-Józsefvárosban – közel a mai Corvin negyedhez (ahol a Pál utcai fiúk történetének újrájátszására alkalmas Grund felépült) – fontos közösségi terek jöttek létre Mann Dániel koordinációjában, Gabnai Katalin szakmai támogatásával (1).

Ez a tér a Nagytemplom utcában, Táncsics Mihály egykori lakhelye mellett adta az ötletet 2010-ben, hogy az Óratorna nagyközösségi eseménnyé váljon. A kormányzati tanévnyitó eseményeivel egy időben önként gyűltek össze baráti találkozóra a pedagógusok, és kezdték el ceremoniálisan a tanévet. A kezdeményezéshez a Magyar Pedagógiai Társaság is csatlakozott. A zuhogó eső ellenére a jelenlévők száma meghaladta a százat. A 80 éves Loránd Ferenc, az Országos Köznevelési Tanács elnöke, az iskolai esélyegyenlőség polgárjogi harcosa, a szomszéd kerületbeli „Kertész utca” legendás alakja szeletelte fel a tortát.

2011-ben a Grund „Tehetségponttá” lett, és így a Géniusz program pártfogása alatt áll. A művészeti nevelés tehetségpontjainak képviselői közül került ki tehát a 2011-es Óratorna vendégeinek nagy része, de itt voltak, és aktivistaként működtek közre az „Együttműködő iskola – együttműködő társadalom” mozgalom jeles alakjai is (az elmúlt évben tőlük vehette át a Grund vezérkara az úgynevezett EMI-zászlót, ezzel jelezve azt a tényt, hogy itt a mozgalom céljaival azonos tevékenység zajlik).

1. kép

A 2011-es Óratorna vendégei

A művészetpedagógusok közössége karakteresen úgy vélekedik, hogy a pedagógusmesterségben, a pedagógusképzésben a mesterség megannyi gyakorlati kompetenciájára kellene helyezni a hangsúlyt: a hatékony-szuggesztív megjelenés, a közlés, az „üzennivaló” vállalása sok hasonló vonást tartalmaz a művészi

közlés sajátosságaival. A művészetek nevelése-tanítása és a tanítás művészete így lett kiindulópontja a 2011. szeptemberi józsefvárosi dialógusnak. Szó esett olyan kezdeményezésről is, amely a gyerekek művészeti kreativitásának szerezne nagyobb, méltóbb nyilvánosságot. A nyíregyházi Vásárhelyi László Művészeti Iskola táncpedagógusa, Demarcsek Zsuzsa és az Eötvös József Cigány–Magyar Pedagógiai Társaság sikerekről számot adó elnöke, Rácz Gyöngyi álltak e kezdeményezés élére. A házigazda pedig merész vetélkedéssorozat terveit osztotta meg, a „tanítói tehetséggel megáldott” nagykamaszok-ifjak versenymozgalmáról, a munkacímén Lámpásnak nevezett akcióról zajlott a vita: miképp lehet e jellegzetes tehetségkomponenst és tehetségkomplexumot korán feltárni és motiválóan jutalmazni egy, a pedagóguspálya megbecsülését illetően nem éppen kedvező korban. A terv csiszolódik, a kezdeményezők megkeresik a pedagógusszervezeteket, szakszervezeteket, hogy nyújtsanak támogatást a projekthez.

A tehetséges művészetpedagógus tehetséges művész maga is – bizonyította ezt a kis déli gálakoncert, ahol hangszeres művész, énekes, táncos, mesemondó vállalt fellépést, ezt egészítette ki a zenetanárok által terjesztett, a munkaképesség megőrzését segítő, Kovács-módszert bemutató együttes játék.

2. kép
A művésztanárok előadása

A program jelentős idejét töltötte be az „Óratorta-szümposzion” a tanári tehetségről. Mann Dániel moderálásában kerekasztal-beszélgetésen tettek erről vallomást a résztvevők: Achs Károly mezőtúri matematikatanár, diákszínjászó rendező, kritikus jegyzetíró; Dolmány Mária, a drámapedagógusok egyesületének nemrég megválasztott elnöke; Eck Júlia, a Pannon Egyetem és a Toldy Gimnázium irodalomtanára, pedagógusképzési gyakorlatvezetője; Irmay István, kajakos edző, a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karának tanára; Heimann Ilona, az ELTE tanára (a tehetségfejlesztő szakértői továbbképzések szervezője); Bodnár Gábor, az ELTE Bölcsészettudományi Kar Ének-zene Tanszékének vezetője, a Psalmus Humanus Egyesület képviselője; Kaposi József drámapedagógus, egykori iskolaigazgató, az Oktatáskutató és Fejlesztési Intézet főigazgatója, a készülő új NAT-bizottság vezetője voltak a felkért megszólalók. Az elhangzottakat e sorok írója jegyezte, és összegezte a beszélgetés végén.

3. kép

Pillanatkép a kerekasztal-beszélgetésről

A kerekasztal-beszélgetésen egy gyakorlatközpontú, kompetenciafejlesztő pedagógusképzés igénye mellett a következőkben taglalt gondolatokat mindenképpen érdemes kiemelni. Szkeptikus nyitányként merült fel a kérdés: létezik a tanári tehetség vagy sem? A legabsztraktabb szinten bizonyos szentenciákat idéztek fel a megszólalók. „A nagy folyó úgyis kiássa medrét...” – vélte az optimista. E szerint a tanári tehetség titka ebben a kitartásban és bizakodásban rejlik. Más szerint a lényeg valamilyen különös tudás birtoklásában rejlik. A tehetséges tanár „tud *valamit*”, és itt a névmás egyszerre jelent bizonyos *extratudást*, kiválóságot, illetve *metatudást* is, amely talán éppen a különös adottság titka.

Többen látták úgy – némiképp fittyet hányva a szociológia tanulságos, konkrét adataira, a társadalom reális mozgásának a törvényszerűségeire –, hogy ezt az egyébként messze legnagyobb létszámú értelmiségi csoportot már kiválasztásakor a legjobbak, a minőség gyülekezetévé kellene tenni. Ebben a csaknem kétórás „ötletrohamban” – brainstormingban – végül az alábbi jegyek (itemek) merültek fel (a csoportosítás a krónikás némiképp önkényes hozzátoldása a gondolatokhoz):

- *Habitus, morál*: „embernek maradni”, elkötelezettnek lenni, őszintén létezni, a saját utat megtalálni, „sportolóalkatként” fel nem adni, optimistának, pozitív gondolkodásúnak lenni, aki attól boldog, hogy „tudja”, nyitottnak lenni a sokféleségre.
- *Önismeret, önkép*: a folyamatos tanulás képessége (önálló felkészülés), az esendőség tudata, a példaadás tudata (a „kívánást tanulják tőlünk”), a „felülmúltság-felülmúlhatóság” tűrése, más szakmák elismerése, az önreflexió képessége, tudatában lenni a társadalmi szükségleteknek.
- *„Technikai készlet”, mesterségbeli tudás*: megjelenés, az „arrébb állás képessége”, a motiválás képessége (tűzgyújtás, vágykeltés), a hallgatók előzetes tudására való építés felismerése, a diagnózisállítás képessége, PR („a polgármester is tudjon róla”), hatékony írásos önprezentáció, hatékony szóbeli önprezentáció, hatékony írásos, szóbeli prezentáció képessége a világról, közösségteremtés, a rendelkezésre álló eszköztár sajátosságainak ismerete, a munkaképesség, a munkaképesség megőrzésének képessége.

A lista végül is nem idegen a „bolognai” elvárásoktól. A „bolognai tanárképzés” jogszabálya az alábbi kilenc tételben foglalta össze és írta elő a képzett tanár elé támasztott követelményeket.

A tanár képes:

- a tanulói személyiség fejlesztésére,
- a csoportok fejlesztésére,
- a pedagógiai folyamatok tervezésére,
- szaktudása felhasználására a személyiségfejlesztésben,
- az életen át tartó tanulásra való felkészítésre,
- a tanulási folyamat szervezésére, irányítására,
- a pedagógiai értékelés változatos formáinak alkalmazására,
- a szakmai együttműködésre, kommunikációra,
- az önművelésre (2).

A jelenlévők gyakran hangsúlyozták az „emberi minőség” jellegzetességeit, több esetben morális oldalukról közelítsék meg a kérdéseket. A dialógus hatékonynak bizonyult abban, hogy ezt a tételt ugyan nem tagadta, ám mégis sorra kerültek a mesterség jegyei is – amelyekről azért az a közvélekedés, hogy jó, gyakorlatközeli, közösségi élményekkel és együttes művészeti-kreatív tevékenységekkel dúsított pedagógusképzési folyamatban hatékonyan fejleszthetők. A remények és a bizakodások megoszlottak e fenti norma közeljövöbeli érvényesülését illetően.

4. kép

Máté Gábor, az évnyitó díszvendége

A találkozó díszvendége, Máté Gábor, a tanító dédapjára, népművelő és amatőr rendező édesapjára büszke, Jászai- és Kossuth-díjas színművész, színigazgató, a Színház- és Filmművészeti Egyetem tanára jelenlétével, az értelmiségi szolidaritás kifejezésével mégiscsak jókedvre derítette az együttműködések lehetőségeit immár az informális beszélgetésekben kereső társaságot, amikor ünnepélyesen felszelve az Óratortát.

Irodalom

- (1) A Grund. <http://www.agrund.hu> (2011. október 18.).
- (2) Kozma Tamás (szerk.) 2009. A „Bolognai” tanárképzés. *Educatio*. 2009. ősz http://epa.oszk.hu/01500/01551/00049/pdf/Educatio_2009_03.pdf (2011. október 18.).

Trencsényi, László: Civil school opening ceremony

Az írás szerzőjéről

Trencsényi László

Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, Magyarország; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

[trencsenyi.laszlo\[kukac\]ppk.elte.hu](mailto:trencsenyi.laszlo[kukac]ppk.elte.hu)